

11 EYLÜL NASIL GERİ DÖNDÜ?

Metin UNDER

TRT Türk Dünyadan haberdar programı editörü

11'inci yıl dönümünde ABD, kanlı 11 Eylül saldırılarını geçen yıllardan farklı olarak ilk kez mağrur bir sessizlikle anıyordu. Anma törenlerinde hiçbir politikacı konuşma yapmadı. Eski şaşaalı ve mesaj dolu törenlerin aksine tam anlamıyla bir sessizlik hakimdi, 11'inci yıldönümüne. ABD, derin acısını ilk kez siyasetten uzaklaştırıyordu. Ancak ABD'nin Libya Konsolosluğu'na düzenlenen kanlı saldırı bu yaranın kolay kolay kapanmayacağını gösterdi tüm dünyaya...

ABD 11 Eylül'ü politik söylemlerden uzak, mütevazı biçimde anarken, Libya'daki yeni 11 Eylül saldırısı solmaya yüz tutan korkuları yeniden alevlendirdi. Oysa 11 Eylül'ün yıl dönümündeki yaygın vakur duruş ABD basınında da egemendi. Ülkenin en çok okunan üçüncü gazetesi New York Times ve en yüksek tirajlı bulvar gazetesi New York Post yıl dönümünü birinci sayfalarından vermeyip, iç sayfalarında görmeyi tercih etmişti.

New York Times'ın saygın uluslararası versiyonu International Herald Tribune'e göre, anma törenleri bu şekliyle saldırıda ve savaşlarda hayatını kaybedenlerin onuruna daha yakışır biçimde düzenleniyordu: "Amerikan ulusu acılarının üstesinden gelmiş görünüyor. Bu yılki törenlerin daha mütevazı olmasının bir nedeni de halkın 11 Eylül kurbanlarını sahiplenmesi. Bundan önceki yıllarda siyasi konuşmalar terör korkusunu sömürerek kendilerine pay çıkartıyordu. Politik taraflardan arındırılan anma töreni 11 Eylül'ün anlamını ve önemini daha da ön plana çıkarıyor."

“Şimdi, 11 yıl sonra bazı şeylerin gidişatına dur demek gerekiyor. Gizli savaşımlara, yargılamalara, denizaşırı hapisane ve daimi tutsaklara trilyonlar dökerek çocuklarımız için güzel bir gelecek inşa edemeyiz.”

Sessiz anmanın yanında basındaki terör ve İslam konulu tartışmaların varlığı da dikkat çekiciydi elbette. Üzerinden onca zaman geçmesine rağmen ABD’deki Müslüman karşıtlığının kimi yorumlarda halen devam ettiği de gözler önündeydi. Cumhuriyetçilere yakın günlük 500 bin tirajlı Washington Post gazetesi işte bu tartışmalara sağduyulu bir yorumla yaklaşıyordu. İslamofobi ve Amerika’daki Müslümanlarla ilgili kitaplar yazan Nathan Lean’ın bir yazısını yayımlayan gazete, ülkedeki Müslümanlar’ın 11 Eylül’den sonra kurban durumunda olduğunu başlığında duyuruyordu.

“Bu sene 11 Eylül anma törenleri birçok Amerikalı’yla Müslüman komşuları arasında anlaşmazlık ve güvensizlik olduğu bir zamana denk geldi” diyordu Lean; “Son zamanlarda Müslümanlar’a yönelik saldırılar cami kundaklamaya kadar varıyor. Müslümanlar’ın inancına yönelik artan saldırılar Amerika’nın çoğulcu yapısına darbe vuruyor. Filizlenen bu nefret tohumları yaşanan kayıplara karşı verilen çok yanlış bir tepki.” Lean’e göre bu tepkiler çokkültürlülüğe ciddi bir darbe indiriyordu:

“Amerikan ulusu gerçek gücünü çokkültürlü olmasından alıyor. Bizi dini çizgilerle ayırmaya çalışan tahammülsüzlüğe karşı çoğulculuk ve birlikte yaşama fikirlerinin desteklenmesi gerekiyor. Amerikan toplumunun güzel bir parçası olan Müslümanlar’ı farklılaştırmak hiçbir sorunun çözümü olamaz.” Lean yazısında Amerikan halkının yıllardır yanlış seslere kulak verdiğini söylerken; sahte bilim adamları, sözde terör uzmanları ve siyasi güdümlü aktivistlerin İslam karşıtlığını kazançlı bir endüstriye dönüştürmüş olduğunun da altını çiziyordu.

11 Eylül dünya basımında da farklı boyutlarıyla ele alındı. Örneğin İngiltere’de Independent ABD’deki anıt müze tartışmalarına da

haberinde yer veriyordu. “Tartışmalar anıt müze ve acil durum çalışanlarının yükselen ölüm oranı üzerinde yoğunlaşıyor. Ulusal 11 Eylül Anıt Müzesi’nin inşaatı aşamasında New York ve New Jersey valilerinin yaşadığı sürtüşme inşaatın durmasına yol açtı” diyen gazete, bu yıl açılması beklenen anıtın 12’inci yıl dönümüne bile yetişmeyebileceği fikrindeydi.

İngiltere’de Daily Telegraph ise Amerikalılar’ın yüzde 64’ünün önümüzdeki 10 yıl içinde başka terörist saldırılar olacağından korktuğunu gösteren araştırmalara değinerek bu korkunun kaynağını sorguluyor, sebebi El-Kaide’nin şeytani kalıntıları değil, ABD’nin 1970’li yıllardan beri yaşadığı en büyük darboğaz olarak gösteriyor.

ABD’de 11 Eylül ekseninde canlı kalan bir başka tartışma konusu da 11 Eylül sonrasında izlenen dış politikayla uluslararası hukuk ve insan haklarına verilen zararın boyutları. Örneğin ABD’nin etkili online haber sitesi Huffington Post’ta insan hakları örgütü Human Rights First’ün danışmanı, hukukçu ve gazeteci Daphne Eviatar, 11 Eylül saldırılarıyla ortaya çıkan ‘yurt güvenliği bürokrasisi’ni şiddetle eleştiriyordu. Eviatar, Obama’nın resmi işkence yöntemlerine son verip Irak’taki askerleri geri çekse de, Guantanamo ve Afganistan’da terör şüphelilerinin halen yargılanmadan süresiz gözaltında tutulmasını sürdürdüğüne dikkat çekiyordu. Eviatar’a göre Obama, böylece Bush yönetiminin temel hatasını devam ettiriyordu:

“Şimdi, 11 yıl sonra bazı şeylerin gidişatına dur demek gerekiyor. Yeni düşmanlar yaratıp saldırılara hedef olmaksızın Amerika, terörist saldırıları olmadan önce engelleyecek istihbarat ve iletişim yollarını kullanmak zorundadır. Gizli savaşımlara, yargılamalara, denizaşırı

“Eğer önlem alınmazsa, Bingazi’de gördüğümüz türden 11 Eylül olayları daha çok patlak verecek ve Arap devrimi suya düşecek.”

hapishane ve daimi tutsaklara trilyonlar dökerek çocuklarımız için güzel bir gelecek inşa edemeyiz.” ABD’nin istihbarat ve güvenlik açıklarını ortaya çıkaran Dünya Ticaret Merkezi saldırısının ABD hükümetinin terörist tehditlere karşı yaklaşımını kökünden değiştirmesine yönelik bu eleştiri, derin izlerin silinmesi için daha yapılacak çok şey olduğunun da bir göstergesi aynı zamanda.

Günlük iki milyonun üzerinde tiraja sahip Wall Street Journal Europe da medyayı tartışmaları azaltmaya çağıran gazetelerden biriydi: “Bu sene artık olanları geride bırakmanın zamanı geldi. Geçen seneki 10’uncu yıl anma törenleri birçok Amerikalı için duygusal bir dönüm noktası oldu.”

Ancak Libya’daki beklenmedik saldırı olanları unutmayı engelledi, aksine Amerikalılar’ın sönmeye yüz tutan 11 Eylül korkuları bir anda yeniden yeşerdi. Libya’da ABD Konsoloslugu’nu hedef alan roket saldırısı 11 yıl sonra aynı kâbusun bir benzerini tekrar yaşatıyordu. ABD Büyükelçisi Christopher Stevens ve üç elçilik çalışanının öldürüldüğü saldırının nedeniyse “Müslümanların Masumiyeti” adlı Hz. Muhammed’e ve İslam’a hakaret içerdiği belirtilen bir kısa filmin internette yayılmasıydı. Protesto gösterileri özellikle Müslüman ülkelerde yayılırken, yaşanan şiddet olayları korkutucu boyutlara vardı.

Yeni 11 Eylül’ün politik sonuçlarıysa bir başka ilgi konusu. Rusya’nın etkili gazetelerinden Kommersant, Amerika diplomasininin, 1979’da Tahran Büyükelçiliği’nin işgali ve 1998’de Kenya ve Tanzanya’daki büyükelçiliklerinin uğradığı saldırıların ardından en korkunç şoku yaşadığı görüşündeydi: “Bingazi’deki saldırı ‘laik diktatörlerin’ devrilmesinin demokrasininin zaferiyle sonuçlanmadığı ve radikal İslam’ın güçlendiği ‘Arap Baharı’ ülkelerinde ABD’ye karşı

düzenlenen ilk eylem oldu. Amerika karşıtlığıyla bilinen Kaddafi’nin devrilmesinin ardından Libya’da ABD’ye bakış iyileşmedi, tam tersi, kötüleşti.”

Fransa’nın liberal sol eğilimli gazetesi Le Monde ise “11 Eylül’ün geri dönüşü” olarak tanımladığı saldırının Arap Baharı’nın sonu olup olmadığını sorguluyordu: “Mısır’da olduğu gibi Libya’da da, verdiği sözlere ve prensiplerine ihanet etmiş bir devrimden sonra, fakirleşmiş bir gençliğin hayal kırıklıkları, adaletsiz bir toplumun değerleriyle kültürel anlamda keşisen İslamcılığa yem oluyor. Eğer buna karşı önlem alınmazsa, Bingazi’de gördüğümüz türden 11 Eylül olayları daha çok patlak verecek ve Arap devrimi suya düşecek.”

Rusya’nın önde gelen gazetelerinden İzvestiya ise “Çifte standartların bedeli” başlığını verdiği haberinde ABD’nin Libya, Suriye ve Mısır’da geleneksel partnerlerinden vazgeçerek ‘Kardeşler’e destek vermesinin bölgede istikrarsızlığa yol açtığını savunuyordu. “Amerikalılar aynı yanlış defalarca tekrar ediyor. 1980 yılında Sovyetlere karşı savaşan militanları destekleyerek El Kaide hareketinin ortaya çıkmasını da onlar sağlamışlardı. Ama halen bu tür Müslüman ‘kardeşler’i zaman-zaman kiralamanın mümkün, ama almanın mümkün olmadığını anlamış değiller...”

11 Eylül 2001 saldırıları uluslararası siyasette paradigmaları değiştiren bir döneme kapı aralamıştı. İslamofobi, Irak’ın işgaliyle farklı bir boyut kazanan Ortadoğu’daki karmaşa, tahrip olan çokkültürlülük, yükselen aşırı milliyetçilik ve ekonomik kriz geçen 11 yıla damga vurdu. İki yıldır esen Arap Baharı rüzgârlarının baştaki demokrasi ve özgürlük hayallerinden oldukça uzaklara dümen kırmaları ise gelecek 10 yılı karakterize edecek küresel atmosfere dair kaygıları güçlendiriyor.